

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА

Методичні рекомендації
для підготовки до практичної, індивідуальної та самостійної роботи
для студентів спеціальності 052 «Політологія»

Київ – 2023

УДК323
Г 34

Укладачі: О.А. Голуб
В.В. Пристайко, к.н.держ.упр.
П.О. Дьомкін, к.і.н., доц.

Рецензент: В.Л. Згурська, к.п.н., доц.

Відповідальний за випуск Є. В. Перегуда, д.п.н., проф.

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук і права,
протокол №13 від 30 червня 2023 року

Гендерна політика: Методичні рекомендації для підготовки до практичної, індивідуальної та самостійної роботи для студентів спеціальності 052 «Політологія». Уклад. О.А. Голуб, В.В. Пристайко, П.О. Дьомкін. Київ-Тернопіль: КНУБА, Ф-ОП Шпак В.Б., 2023. 29 с.

Подано компетентності, які формуються у студентів в результаті засвоєння дисципліни, та результати навчання, зміст лекційного курсу, плани практичних занять, тематику індивідуальних завдань та вимоги до їх виконання, методи контролю та оцінювання знань, список рекомендованої літератури.

Призначено для студентів спеціальності 052 «Політологія».

© КНУБА, 2023

ЗМІСТ

Загальні положення	3
Мета та завдання навчальної дисципліни	4
Методи навчання	5
Зміст лекційного курсу.....	7
Плани практичних занять.....	11
Індивідуальне завдання	17
Методи контролю та оцінювання знань.....	19
Питання модульного та підсумкового контролю	23
Методичне забезпечення дисципліни	25
Інформаційні ресурси.....	29

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Дане видання містить мету вивчення дисципліни, компетентності, які має здобути студент, програмні результати навчання. Окрім того, методичні рекомендації містять лекційний зміст курсу, структурований за модулями та змістовими модулями, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання. Студенти можуть ознайомитися зі шкалою оцінювання знань, вмінь та навичок студента, отримати роз'яснення деяких аспектів організації навчального процесу. Видання містить список навчально-методичного забезпечення для підготовки до практичних занять та виконання індивідуального завдання. Частина позицій зі списку розміщено на Освітньому сайті КНУБА за адресою <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3135> або ж за цією адресою містяться посилання на ці джерела та літературу в інтернеті.

Також видання містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідуваності занять.

Для поглибленого опрацювання дисципліни студентам пропонується перелік завдань для самостійної роботи, зокрема – індивідуальні завдання, перелік яких є орієнтовним та допоможе студентам обрати власну тематику дослідження зважаючи на їхні наукові інтереси.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕТИ

Метою курсу є оволодіння сучасними теоретичними основами щодо публічної гендерної політики, практичними навичками щодо використання гендерних технологій у публічному управлінні, проведення гендерного аналізу, розроблення гендерних стратегій розвитку публічних організацій, об'єднаної територіальної громади, регіону.

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння вибіркової компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.
Загальні компетентності	
ЗК1	Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.
Фахові компетентності	
СК1	Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
СК3	Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
СК6	Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
СК9	Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.

Програмні результати здобувачів освітньої програми, що досягаються в результаті засвоєння вибіркової компоненти

Код	Програмні результати
ПРН1	Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.
ПРН8	Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
ПРН10	Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
ПРН13	Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Вивчення курсу здійснюється у формі лекцій, практичних занять, самостійної роботи студентів над першоджерелами та навчально-методичною літературою, написання індивідуальних завдань (курскових робіт), модульного контролю, складання заліку.

Лекція як провідна організаційна форма навчального процесу вводить в предметне поле політології, знайомить з найбільш важливими проблемами сучасної політичної науки (світової та вітчизняної), забезпечує системність знань. Наявність конспекту лекцій допоможе студентам здобути цілісні знання з опорою на новітні досягнення світової та вітчизняної соціогуманітарної науки. Викладач постійно оновлює, доопрацьовує, систематизує лекційний матеріал, подає його в навчально-орієнтованій інтерпретації.

Практичне заняття – колективна форма аудиторних занять, активний метод перевірки знань, якому передують лекція і самостійне опрацювання студентами першоджерел, посібників, підручників, поточних публікацій в друкованих та електронних ЗМІ, власного конспекту лекцій. Під час семінарів студенти виступають з підготовленими доповідями, беруть участь в обговоренні інших доповідей (дискусії), формулюють запитання, виступають з рецензіями, висловлюють власні оцінки, погляди, демонструють вміння та навички політологічного аналізу новітніх політичних процесів та явищ.

Для підготовки кожної теми семінарів студентам пропонується список рекомендованої літератури, опрацювання якої дозволить ґрунтовно опанувати відповідну проблематику. Рекомендованою літературою можна скористатися на Освітньому сайті КНУБА, в читальному залі бібліотеки КНУБА, в навчально-методичному кабінеті кафедри політичних наук (ауд. 432). Крім того, бібліотека та навчально–методичний кабінет володіють розгалуженими фондами періодичних видань, ознайомлення з якими допоможе студентам актуалізувати отримані політологічні знання, зокрема вникнути в український політичний вимір.

Під час роботи на семінарі студенти повинні продемонструвати свої знання вільно оперуючи засвоєним понятійно-категоріальним апаратом з політології.

Високу оцінку студент отримує тоді, коли системно логічно висвітлює навчальну проблему своїми словами, користуючись власним конспектом та відповідними записами.

Перші доповіді з питань семінару варто розраховувати на 10 -15 хв., як правило, з трибуни перед аудиторією. Подальше обговорення доповіді

включає такі форми участі в семінарі : доповнення, запитання, зауваження, побажання, розгорнута оцінка. Регламент участі в обговоренні доповіді – до 5 хв.

В разі організації навчального процесу онлайн лекції, практичні заняття проводяться на платформі Microsoft Teams. Викладач формує відповідну команду, для чого кожен студент повинен мати адресу корпоративної пошти КНУБА. Навчальні матеріали розміщуються в Microsoft Teams, а також на Освітньому сайті КНУБА.

Консультації з дисципліни проводяться керівником курсу щотижнево. Графік доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОЇ ЧАСТИНИ КУРСУ

МОДУЛЬ 1. Теоретичні засади формування та реалізація гендерної політика

Змістовий модуль 1. Теоретико-правові основи формування гендерної політики

Лекція 1. Концептуальні підходи до визначення поняття «гендерна політика»

Основні поняття і зв'язок між ними: гендер і стать, гендерна ідентичність, маскулінність і фемінність, гендерні відносини, гендерна структура суспільства. Основні теорії гендеру: теорія соціального конструювання гендеру; теорія стратифікації гендеру; теорії гендеру як культурного символу.

Основні гендерні характеристики особистості: гендерна ідентичність; гендерні ролі; гендерні установки; гендерні стереотипи: сутність, функції, наслідки.

Трансформація суспільного бачення гендерної рівності та її етапи. Важливість гендерної рівності в аспекті формування та розвитку сучасних демократій.

Гендерна політика: поняття та сутність. Принципи гендерної політики в системі публічного управління. Гендерні теорії та концептуальні підходи до дослідження гендерної політики в публічному управлінні

Державна гендерна політика: суть, зміст, завдання. Принципи гендерної політики. Стратегії гендерної політики (політика позитивних дій, антидискримінаційна політика, гендерний мейнстрімінг). Сучасні моделі гендерної політики. Механізм реалізації гендерної політики. Основні етапи вирішення гендерних суспільних проблем.

Лекція 2. Нормативно-правове забезпечення гендерної політики в Україні

Загальне правове регулювання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Конституція України. Закони України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». Національні плани та державні соціальні програми у вказаній сфері.

Інтеграція гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів. Проведення гендерно-правової експертизи. Порядок проведення органами виконавчої влади антидискримінаційної експертизи проектів нормативно-правових актів.

Законодавство щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері праці та соціального забезпечення.

Тема 3. Міжнародні документи та зобов'язання України щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Міжнародно-правові документи ООН з питань гендерної рівності. Загальна декларація прав людини 1948 р. Конвенція про політичні права жінок 1952 р. Конвенція про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р. (CEDAW). Пекінська Платформа Дій та Пекінська декларація 1995 р. Декларація тисячоліття ООН 2000 р. Цілі сталого розвитку 2016-2030. Резолюція РБ ООН 1325.

Міжнародні норми та стандарти гендерної рівності у сфері праці Міжнародної організації праці (МОП). Конвенція №100 «Про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності». Конвенція №103 «Про охорону материнства». Конвенція №111 «Про дискримінацію в галузі праці та занять». Конвенція №122 «Про політику у сфері зайнятості». Конвенція №156 «Про рівне ставлення й рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок: трудящі із сімейними обов'язками».

Акти Ради Європи у сфері забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків. Стамбульська конвенція.

Змістовий модуль 2. Механізми реалізації гендерної політики в Україні та світі

Тема 4. Інституційний механізм формування та реалізації гендерної політики

Національний механізм реалізації гендерної політики. Роль Президента України у забезпеченні гендерної рівності. Компетенція Верховної Ради України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Кабінету Міністрів України щодо забезпечення гендерних перетворень. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, визначені в їх складі уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Сучасний стан участі жінок у політиці та процесі прийняття рішень в Україні. Гендерний дисбаланс в органах державного управління. Гендерна асиметрія представницьких органів влади.

Роль громадських об'єднань у формуванні та реалізації гендерної політики.

Регіональні та партійні об'єднання жінок.

Забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків, захист прав вразливих груп населення в умовах збройної агресії РФ проти України.

Тема 5. Реалізація гендерної політики на місцевому рівні в контексті децентралізації

Механізм забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на регіональному рівні. Гендерний підхід в діяльності органів місцевої влади.

Практичні інструменти та досвід реалізації місцевих гендерних ініціатив в Україні. Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад.

Гендерне інтегрування на місцевому рівні: досвід міст, що приєдналися до Європейської хартії рівності жінок і чоловіків. Запровадження гендерно орієнтованого бюджетування в об'єднаних територіальних громадах.

Зміст і основні ознаки комплексного підходу до вирішення проблем гендерної рівності на місцевому рівні. Інтеграція гендерної складової в публічну політику та програми. Інтеграція гендерного виміру до процесу ухвалення управлінських рішень. Гендерний аналіз як інструмент впровадження гендерних підходів у державну політику. Гендерно-сегреговані статистичні дані.

Тема 6. Міжнародний та європейський досвід творення суспільства гендерної рівності

Передумови гендерних перетворень у світі. Концептуальне бачення гендерних перетворень.

Становлення суспільства гендерної рівності як світова стратегія. Світові тенденції утвердження рівності обох статей. Гендерні трансформації глобального масштабу. Міжнародні механізми забезпечення гендерної рівності.

Забезпечення прав жінок та чоловіків в умовах збройної агресії.

Конституційне забезпечення рівних прав та можливостей у національних суспільствах. Спеціальні цільові закони з рівних прав і можливостей. Гендерно-правова експертиза законодавства.

Інструменти вимірювання гендерної нерівності. Моніторинг досягнення гендерної рівності: глобальні рейтинги ефективності гендерної політики та рейтинги ефективності гендерної політики країн ЄС. Місце України у глобальних гендерних рейтингах.

Роль медіа у забезпеченні гендерної рівності та формуванні гендерних стереотипів.

Тема 7. Досвід формування та реалізації гендерної політики в ЄС

Гендерна рівність як одна із цінностей Європейського Союзу. Принципи гендерної рівності в законодавстві ЄС.

Гендерна політика на рівні ЄС. Рівні права і можливості для жінок і чоловіків у договорах ЄС. Запровадження спеціальних механізмів гендерної політики. Подвійний підхід у гендерній політиці ЄС (гендерна пріоритетизація і спеціальні заходи). Основні правові механізми впровадження квотування.

Інституційне забезпечення гендерної рівності. Індекс гендерної рівності як важливий індикатор стану гендерних відносин у ЄС.

Позитивні заходи (гендерні квоти) і країни ЄС. Рівна участь жінок і чоловіків у прийнятті рішень у структурах ЄС.

Виклики політики гендерної пріоритетизації в ЄС. Кращі приклади залучення жінок до політики та забезпечення гендерної рівності. Важливість створення дружнього до сім'ї робочого середовища для більшого залучення жінок до публічної сфери. Лобіювання жіночого представництва. Приклади збільшення можливостей жінок через освіту.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1. Теоретичні засади формування та реалізація гендерної політики

Змістовий модуль 1. Теоретико-правові основи формування гендерної політики

Практичне заняття 1. Концептуальні підходи до визначення поняття «гендерна політика»

1. Визначення понять гендер і стать, гендерна ідентичність, гендерні відносини, гендерна структура суспільства.
2. Основні теорії гендеру: теорія соціального конструювання гендеру; теорія стратифікації гендеру; теорії гендеру як культурного символу.
3. Основні гендерні характеристики особистості: гендерна ідентичність; гендерні ролі; гендерні установки; гендерні стереотипи: сутність, функції, наслідки.
4. Трансформація суспільного бачення гендерної рівності та її етапи.
5. Поняття та сутність гендерної політики держави. Принципи гендерної політики в системі публічного управління.
6. Стратегії гендерної політики (політика позитивних дій, антидискримінаційна політика, гендерний мейнстримінг).
7. Механізм реалізації гендерної політики.

Питання для контролю

1. У чому полягає відмінність між поняттями «гендер» та «стать»?
2. Охарактеризуйте основні різновиди гендерних стереотипів. Наведіть приклади з медіа, літератури чи художніх фільмів.
3. Наведіть приклади застосування політики позитивних дій: у суспільно-політичному житті, у сфері праці, в освіті.
4. Охарактеризуйте складові механізму реалізації гендерної політики.
5. Охарактеризуйте принципи гендерної політики.
6. Додатково: Перегляньте навчальне відео на тему: «Що таке гендерні стереотипи» (<https://youtu.be/EitJ5X5SduI>).

Практичне заняття 2. Нормативно-правове забезпечення гендерної політики в Україні

1. Загальне правове регулювання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні на рівні Конституції України.
2. Закони України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» як ключові закони у сфері гендерної політики.
3. Національні плани та державні соціальні програми у сфері забезпечення рівних прав та можливостей.
4. Інтеграція гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів. Проведення гендерно-правової експертизи.
5. Законодавство щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері праці та соціального забезпечення.

Питання для контролю

1. Які положення Конституції України регулюють забезпечення рівних прав та можливостей для обох статей та недискримінації в Україні?
2. Які сфери суспільного життя регулює Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»?
3. Дайте характеристику видів та форм дискримінації відповідно до Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».
4. Перелічіть та коротко охарактеризуйте, які національні плани та програми у сфері забезпечення рівних прав та можливостей та прав людини діють в Україні.
5. Дайте визначення поняття «гендерно-правова експертиза». Які суб'єкти відповідають за її проведення?
6. Додатково: Перегляньте навчальне відео на тему: «Природні права людини» (<https://youtu.be/O2lhB1hSKQ>)

Практичне заняття 3. Міжнародні документи та зобов'язання України щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

1. Міжнародно-правові документи ООН з питань гендерної рівності: загальна характеристика.
2. Конвенція про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р. (CEDAW).
3. Характеристика Резолюції РБ ООН 1325 «Жінки. Мир. Безпека».

4. Міжнародні норми та стандарти гендерної рівності у сфері праці. Міжнародної організації праці (МОП).

5. Акти Ради Європи у сфері забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків. Стамбульська конвенція.

Питання для контролю

1. Назвіть основні документи ООН у сфері прав людини. Які із них стосуються недискримінації та гендерної рівності?

2. Які сфери суспільного життя регулює Конвенція про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок? У якому році Україна приєдналася до цієї конвенції?

3. Опишіть механізм впровадження Резолюції РБ ООН 1325 в Україні.

4. Які стандарти МОП у сфері гендерної рівності та праці діють в Україні? У якому році в Україні був скасований перелік «заборонених професій» для жінок?

5. Перелічіть відомі Вам акти Ради Європи у сфері гендерної рівності.

6. У якому році Україна приєдналася до Стамбульської конвенції? Охарактеризуйте основні положення цієї конвенції.

7. Додатково: Проаналізуйте матеріал на тему: «Як потрібно удосконалити систему допомоги постраждалим від домашнього насильства та насильства щодо жінок» (<https://rm.coe.int/ukr-2020-brochure-ic-system-of-assistance-ukr-25112020/1680a07eeb>)

Змістовий модуль 2. Механізми реалізації гендерної політики в Україні та світі

Практичне заняття 4. Інституційний механізм формування та реалізації гендерної політики

1. Національний механізм реалізації гендерної політики.

2. Роль уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в органах місцевого самоврядування та органах виконавчої влади.

3. Сучасний стан участі жінок у політиці та процесі прийняття рішень в Україні. Гендерний дисбаланс в органах державного управління.

4. Роль громадських об'єднань у формуванні та реалізації гендерної політики. Регіональні та партійні об'єднання жінок.

5. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків, захист прав вразливих груп населення в умовах збройної агресії РФ проти України.

Питання для контролю

1. *Складіть схему національного механізму реалізації гендерної політики в Україні.*
2. *Охарактеризуйте роль Верховної Ради України як складової національного механізму реалізації гендерної політики в Україні.*
3. *Охарактеризуйте роль Кабінету Міністрів України як складової національного механізму реалізації гендерної політики в Україні.*
4. *Наведіть приклади, підтверджені статистичними даними, щодо участі жінок та чоловіків у виборних органах в Україні протягом останніх десяти років.*
5. *Як діє механізм гендерних квот у виборчому процесі?*
6. *Які виклики та загрози у сфері прав людини виникли внаслідок збройної агресії РФ проти України?*

Практичне заняття 5. Реалізація гендерної політики на місцевому рівні в контексті децентралізації

1. Гендерний підхід в діяльності органів місцевої влади.
2. Практичні інструменти та досвід реалізації місцевих гендерних ініціатив в Україні.
3. Гендерне інтегрування на місцевому рівні: досвід міст, що приєдналися до Європейської хартії рівності жінок і чоловіків.
4. Запровадження гендерно орієнтованого бюджетування в об'єднаних територіальних громадах України.
5. Гендерний аналіз як інструмент впровадження гендерних підходів у державну політику. Гендерно-сегреговані статистичні дані.

Питання для контролю

1. *Наведіть приклади застосування гендерного мейнстрімінгу на рівні територіальних громад в Україні та світі.*
2. *Поясніть, з якою метою проводиться збір гендерно-сегрегованих статистичних даних?*
3. *Охарактеризуйте основні положення Європейської хартії рівності жінок і чоловіків. Які міста України приєдналися до цієї ініціативи?*
4. *Що є предметом гендерного аналізу?*

5. *Додатково: Перегляньте навчальне відео на тему: «Що таке гендерно чутлива послуга?» (<https://youtu.be/38MkNUBdl4A>). Визначте, які послуги, що надаються у вашій громаді органами державної влади чи місцевого самоврядування, можливо покращити та зробити гендерно чутливими?*

Практичне заняття 6. Міжнародний та європейський досвід творення суспільства гендерної рівності

1. Становлення суспільства гендерної рівності як світова стратегія. Міжнародні механізми забезпечення гендерної рівності.

2. Конституційне забезпечення рівних прав та можливостей у національних суспільствах.

3. Моніторинг досягнення гендерної рівності: глобальні рейтинги ефективності гендерної політики та рейтинги ефективності гендерної політики. Місце України у глобальних гендерних рейтингах.

4. Роль медіа у забезпеченні гендерної рівності та формуванні гендерних стереотипів.

5. Забезпечення прав жінок та чоловіків в умовах збройної агресії.

Питання для контролю

1. *Наведіть приклади впровадження гендерної політики у скандинавських країнах.*

2. *Які місця займає Україна у останніх міжнародних рейтингах ефективності гендерної політики? З чим пов'язана така оцінка ситуації в Україні?*

3. *Як засоби масової інформації впливають на формування гендерної політики та культури недискримінації? Наведіть приклади.*

4. *Яким чином збройні конфлікти та війни впливають на стан забезпечення гендерної рівності в країнах?*

5. *Додатково: Перегляньте навчальне відео на тему: «Позитивні зобов'язання держави у сфері прав людини» (<https://youtu.be/A4nRhSyuZ2c>)*

Практичне заняття 7. Досвід формування та реалізації гендерної політики в ЄС

1. Гендерна рівність як одна із цінностей Європейського Союзу. Принципи гендерної рівності в законодавстві ЄС.

2. Подвійний підхід у гендерній політиці ЄС (гендерна пріоритетизація і спеціальні заходи). Основні правові механізми впровадження квотування.

3. Індекс гендерної рівності як важливий індикатор стану гендерних відносин у ЄС.

4. Позитивні заходи (гендерні квоти) і країни ЄС. Рівна участь жінок і чоловіків у прийнятті рішень у структурах ЄС.

5. Кращі приклади залучення жінок до політики та забезпечення гендерної рівності.

Питання для контролю

1. *Охарактеризуйте принципи гендерної рівності в законодавстві ЄС.*

2. *Назвіть приклади впровадження позитивних заходів в країнах ЄС.*

3. *Як регламентуються питання впровадження принципів недискримінації та гендерної рівності в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС?*

4. *Охарактеризуйте рівень участі жінок та чоловіків у політичному житті в країнах ЄС. У яких країнах він найбільш наближений до паритетного (збалансованого)?*

5. *Які заходи на рівні ЄС вживаються для забезпечення балансу професійного та сімейного життя громадян? Наведіть приклади.*

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Тематика індивідуальних завдань

1. Механізми формування й реалізації державної гендерної політики.
2. Забезпечення рівних прав та можливостей у Збройних силах України та Національній поліції України.
3. Європейська хартія рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад.
4. Як механізми місцевих та парламентських виборів в Україні дозволяють реалізувати права жінок і чоловіків у процесі прийняття рішень.
5. Національний механізм з протидії домашньому та гендерно-обумовленому насильству в Україні.
6. Юридична відповідальність за дискримінацію, домашнє та гендерно-обумовлене насильство та сексизм в Україні та світі.
7. Роль ЄСПЛ у становленні принципів гендерної рівності та недискримінації.
8. Поняття множинної дискримінації.
9. Забезпечення прав жінок та чоловіків в умовах збройної агресії та захист прав вразливих груп населення.
10. Порівняльний аналіз представництва жінок та чоловіків у громадських рухах, політичних партіях та об'єднаннях України.
11. Формування гендерної культури у державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування за допомогою культури, освіти та права.
12. Запровадження гендерно орієнтованого бюджетування в об'єднаних територіальних громадах України.
13. Зміст і основні ознаки комплексного підходу до вирішення проблем гендерної рівності на місцевому рівні.
14. Запровадження спеціальних механізмів гендерної політики у ЄС та США.
15. Партнерство Біарріц з утвердження гендерної рівності.
16. Роль права у формуванні політики гендерної рівності.
17. Вплив медіа на формування гендерних стереотипів у сучасному суспільстві.

Вимоги до підготовки та оформлення індивідуальних завдань

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково. Індивідуальне завдання може бути виконане у

різних формах. Студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг 18-24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь студента у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до закінчення семестру.

Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 1 тиждень до закінчення семестру. Викладач має право вимагати доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає вимогам.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (залік, захист індивідуальної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опонування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості вміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота			Сума
Модуль 1		Індивідуальне завдання	
ЗМ1	ЗМ2		
30	40	30	100

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	30	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових

		джерел (не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	25	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
добре	22	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	20	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
задовільно	18	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

ПИТАННЯ МОДУЛЬНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЯ

1. Державна гендерна політика в Україні.
2. Соціально-правові аспекти гендерної політики в Україні.
3. Національний механізм забезпечення гендерної рівності в Україні.
4. Проблеми гендерної рівності у діяльності інститутів громадянського суспільства.
5. Система державного управління як інструмент формування і реалізації державної гендерної політики.
6. Проблеми впровадження принципу гендерної рівності у діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування.
7. Актуальність гендерної освіти державних службовців і працівників органів місцевого самоврядування.
8. Гендерно-правова експертиза законодавства.
9. Міжнародні правові механізми та закордонний досвід правового забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків.
10. Концептуальні підходи до визначення поняття «гендерна політика».
11. Поняття гендерних стереотипів, їх вплив на формування дискримінації за ознакою статі як явища.
12. Трансформація суспільного бачення гендерної рівності та її етапи.
13. Роль гендерної рівності в аспекті формування та розвитку сучасних демократій.
14. Принципи гендерної політики в системі публічного управління.
15. Стратегії гендерної політики (політика позитивних дій, антидискримінаційна політика, гендерний мейнстримінг).
16. Характерні особливості гендерної політики в Україні та за кордоном.
17. Правове регулювання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні.
18. Інтеграція гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів.
19. Правове забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері праці та соціального забезпечення.
20. Міжнародні документи та зобов'язання України щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.
21. Міжнародні норми та стандарти гендерної рівності у сфері праці Міжнародної організації праці (МОП).

22. Роль медіа у формуванні культури гендерної рівності.
23. Сучасний стан участі жінок у політиці та процесі прийняття рішень в Україні.
24. Роль громадських об'єднань у формуванні та реалізації гендерної політики.
25. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування як потенціал та можливості для реалізації гендерної рівності
26. Гендерний підхід в діяльності органів місцевої влади.
27. Конвенція ООН з ліквідації усіх форм дискримінації щодо жінок.
28. Значення Стамбульської конвенції у процесі протидії домашньому та гендерно-обумовленому насильству.
29. Поняття дискримінації за ознакою статі та правові механізми боротьби із цим явищем.
30. Гендерний аналіз як інструмент впровадження гендерних підходів у державну політику.
31. Становлення суспільства гендерної рівності як світова стратегія.
32. Міжнародні механізми забезпечення гендерної рівності.
33. Конституційне забезпечення рівних прав та можливостей у національних суспільствах.
34. Інструменти вимірювання гендерної нерівності.
35. Гендерна рівність як одна із цінностей Європейського Союзу.
36. Принципи гендерної рівності в законодавстві ЄС.
37. Подвійний підхід у гендерній політиці ЄС (гендерна пріоритетизація і спеціальні заходи).
38. Інституційне забезпечення гендерної рівності у ЄС.
39. Роль Ради Європи у забезпеченні рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.
40. Забезпечення прав вразливих груп населення в умовах збройної агресії.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Підручники та навчальні посібники

Бакумов О.С., Варунц Л.Д., Войціховський А.В., Гудзь Т. І. та ін. Права людини у міжнародному праві : підручник. За заг. ред. А.В. Войціховського. Харків : ООО «Планета- Принт», 2021. 404 с.

Колодій М., Кисельова О., Рябушенко Н., Цюпа О. Застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі : навч. посіб. Київ : Віваріо, 2020. 132 с.

Марценюк Т. Гендерна рівність та недискримінація на практиці. К.: Комора, 2021. 176 с.

Уварова О.О. Права жінок та гендерна рівність : навчальний посібник. Київ, 2018. 204 с.

Нормативно-правові акти

1. Гендерна політика в нормативно-правових документах. Частина 1. За заг.ред Левченко К.Б. / Г.Г. Жуковська, К.Б. Левченко, О.О. Остапенко, О.І. Суслова. Київ, 2020. 186 с. URL: <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3135> (дата звернення: 01.06.2023).

2. Конституція України від 28.06.1996 р. Редакція від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.06.2023)..

3. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон від 08.09.2005 р. №2866. Редакція від 07.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> (дата звернення: 01.06.2023).

4. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон від 06.09.2012 р. №5207. Редакція від 30.05.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (дата звернення: 01.06.2023).

5. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон від 07.12.2017 р. №2229. Редакція від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 01.06.2023).

6. Виборчий кодекс України: Закон від 19.12.2019 р. №396. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/396-20#Text> (дата звернення: 01.06.2023).

7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон від 21.05.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 01.06.2023).

8. Положення про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 р.

№390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.06.2023).

9. Державна стратегія забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року: затв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.08.2022 р. №752-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.06.2023).

10. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#n2 (дата звернення: 01.06.2023).

11. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text (дата звернення: 01.06.2023).

12. Пекінська декларація, прийнята на четвертій Всесвітній конференції зі становища жінок 15 вересня 1995 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text (дата звернення: 01.06.2023).

13. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки. URL: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4> (дата звернення: 01.06.2023).

Монографії, наукові статті, довідники

Аракелян М. Р. Міжнародно-правовий захист прав людини : навчально-методичний посібник. Київ : Фенікс, 2019. 194 с.

Гендерна рівність та права жінок : Практично-методичний посібник викладача. Асоціація жінок-юристок «Юрфем», 2020. 168 с.

Гендерна рівність: міфи, факти та державна політика : Посібник для народних депутатів України. UNDP Україна, 2020. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications> (дата звернення: 01.06.2023).

Голуб О.А. Гендерна рівність як один із проявів принципу рівності у праві. *Юриспруденція у сучасному інформаційному просторі*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, НАУ, 1 березня 2019 р. Том 1. Тернопіль: Вектор, 2019. С. 52-54. URL: <http://surl.li/lnozm> (дата звернення: 01.06.2023).

Голуб О.А. Сексуальне насильство як один із засобів ведення війни рф проти України: гендерно-правовий аспект. Науковий полілог «Україна: держава і нація» / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2022. С. 167-170.

Голуб О.А. Теоретичні аспекти соціального та правового регулювання гендерних відносин. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2019. №3 (52). С. 33-39.

Голуб О.А. Щодо типів правового регулювання гендерних відносин. *Громадянське суспільство як чинник модернізації сучасної держави: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 20 квітня 2021 р.). НАПрН України. С. 36-38. URL: <http://surl.li/lnpdl> (дата звернення: 01.12.2022).

Голуб О., Володько О., Корнієнко Г. Участь молодих жінок та дівчат із груп у несприятливому становищі у процесах розробки та прийняття рішень на місцевому рівні: практичний посібник. Видавництво Ради Європи (F-67075 Strasbourg Cedex <http://book.coe.int>). Рада Європи, березень 2020 р. URL: <https://rm.coe.int/young-women-ukr-web/1680a016e5> (дата звернення: 01.12.2022).

Голуб О., Кузьменко Є. Висвітлення соціальних прав та вразливих груп в українських медіа. Видано Радою Європи. F-67075 Strasbourg CEDEX. Рада Європи, жовтень 2020 р. URL: <https://rm.coe.int/manual-coverage-of-social-rights-and-vulnerable-groups-in-the-ukrainia/1680a06168> (дата звернення: 01.12.2022).

Голуб О., Романюк П. Аналітичний огляд судової практики з вирішення спорів щодо дотримання гендерної квоти під час місцевих виборів 2020 року. Видавництво Ради Європи (F-67075 Strasbourg Cedex <http://book.coe.int>). URL: <https://rm.coe.int/review-of-judicial-practice/1680a39e80> (дата звернення: 01.06.2023).

Камінська Н.В. Забезпечення гендерної рівності: проблеми теорії та практики. К.: КНТ, 2019. 160 с.

КОМПАС: Посібник з освіти з прав людини за участю молоді. Друге видання, переглянуте, 2020. URL: <https://rm.coe.int/compass-2020-ukr-yfdua/1680a23873> (дата звернення: 01.06.2023).

Левченко К.Б. Гендерне тяжіння: виклики та рішення. К.: Фоліо, 2019. 320 с.

Марценюк Т. Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи та найкращі практики. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4148/Martseniuk_henderna_polityka.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 01.06.2023).

Мельник Т.М. Міжнародний досвід гендерних перетворень. Закони зарубіжних країн з гендерної рівності. К.: Логос, 2010. 320 с.

Практичний посібник з проведення гендерно-правової експертизи актів законодавства та проектів нормативно-правових актів. Проект ООН Жінки «Гендерна рівність у центрі реформ, миру та безпеки», 2020. URL: https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/2_viddilu/gender (дата звернення: 01.06.2023).

Теоретико-методологічні та соціокультурні засади гендерної політики: світовий та вітчизняний досвід : навч.-метод. посіб. Уклад.

Н.І. Земзюліна. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. 04 с.

Українські жінки в горнілі модернізації. Під заг.редакцією Оксани Кісь. Харків: Видавництво КСД, 2017. 304 с.

Урядовий уповноважений України з питань гендерної політики про Стратегію гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки. URL: <https://rm.coe.int/-ull/16808af4cb> (дата звернення: 01.06.2023).

Участь жінок у політиці та прийняття рішень на місцевому рівні: досвід, виклики і потреби. UNDP Україна, 2020. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/UNDP-UA-Deputatka.pdf> (дата звернення: 01.06.2023).

Як потрібно удосконалити систему допомоги постраждалим від домашнього насильства та насильства щодо жінок. URL: <https://rm.coe.int/ukr-2020-brochure-ic-system-of-assistance-ukr-25112020/1680a07eeb> (дата звернення: 01.06.2023).

Tucker E. Feminist Political Theory. URL: <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3135#section-2> (дата звернення: 01.06.2022).

Відеоматеріали

Що таке гендерні стереотипи. URL: <https://youtu.be/EitJ5X5SduI> (дата звернення: 01.06.2023).

Природні права людини. URL: <https://youtu.be/O2IhB1hSKQ> (дата звернення: 01.06.2023).

Що таке гендерно чутлива послуга? URL: <https://youtu.be/38MkNUBdl4A> (дата звернення: 01.06.2023).

Позитивні зобов'язання держави у сфері прав людини. URL: <https://youtu.be/A4nRhSyuzZc> (дата звернення: 01.06.2023).

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України – <http://www.rada.gov.ua>;
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

2. Президент України – <http://www.president.gov.ua>.

3. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>.

4. Конституційний суд України – <http://www.ccu.gov.ua>.

5. Верховний суд України – <http://www.scourt.gov.ua>.

6. Вищий адміністративний суд України - <http://www.vasu.gov.ua>

7. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини – <http://www.ombudsman.kiev.ua>.

8. Міністерство освіти і науки України – <http://www.mon.gov.ua>.

9. Міністерство соціальної політики України – <http://www.mlsp.gov.ua>

10. Міжнародна організація праці – <http://www.ilo.org>.

11. Рада Європи – [http:// www.coe.int](http://www.coe.int).
12. Права людини. Ресурс Ради Європи – <http://www.humanrights.coe.int>.
13. Європейський суд з прав людини – [http:// www.echr.coe.int](http://www.echr.coe.int).
14. Український портал практики Європейського суду з прав людини – [http:// www.eurocourt.org.ua](http://www.eurocourt.org.ua).
15. Європейська соціальна хартія – [http:// www.chartesociale.coe.int](http://www.chartesociale.coe.int).
16. Європейський Союз – [http:// europa.eu.int/index-en.htm](http://europa.eu.int/index-en.htm).
17. Інформаційний портал «Гендер в деталях» – <https://genderindetail.org.ua/>.

Навчальне видання

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА

Методичні рекомендації
з підготовки до практичних занять, виконання індивідуального завдання
та самостійної роботи для студентів
спеціальності 052 «Політологія»

Укладачі:

ГОЛУБ Олександра Анатоліївна
ДЬОМКІН Петро Олексійович
ПРИСТАЙКО Валерій Володимирович

Підписано до друку 10.08.2023 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Зам. № 23-359
Умов.-друк. арк. 1,2. Обл.-вид. арк. 1,4.
Тираж 100 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В. Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію В02 № 924434 від 11.12.2006 р.
м. Тернопіль, бульвар Просвіти, 6/4. тел. 097 299 38 99.
E-mail: tooums@ukr.net

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7599 від 10.02.2022 р.*

